

TELEGRAFUL ROMÂNULUI

Nr. 3. ANULU XIV.

Telegrafulu este de done ori pe septemana: joi'a si Dumineca. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditura foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litero mici, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. a pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, in 9/21 Ianuaru 1866.

Nr. 6 / 1866.

Onorabila Redactiune!

Comitetulu Asoc. tranne române, amesuratu decisiunei sale adusa in siedinti'a s'a din 2 Ianuaru a. c. § 6 are onóre a tramete on. Redactiuni in semnu de onóre câte unu esemplariu din actele adunãrilor gen. a Assoc. incependu dela urdrea Asoc. pâna la adunarea gen. a acelei'a din 1864, folosindu-se totu deodata de ast'a ocaziune, spre a-si esprime recunoscinti'a s'a pentru pretiuitulu diurnalu tramésu de mai multi ani in favórea bibliotecei. Asoc. tranne române.

Comitetulu Asoc. si va implini numai o placuta' detoria impartasindu si pre viitoriu on. Redactiuni câte unu esemplariu din actele acestei Asoc. ce voru vedé lumin'a.—

Din siedinti'a Comitetului Asoc. tranne româna tinuta la Sabiu in 2 Ianuaru 1866.

Petru Maniu
Presiedinte Int.

Ioann V. Rusu
Secret. II.

Noi publicându acest'a ne implinim numai o detorintia, prin carea dâmu espressione recunoscinti'e nóstre pentru atentiunea ce ni se face din partea on. Comitetu alu Asociatiunei. Se intielege de sine, ca nu vomu întârdiã si de aci inainte a corespunde obligamentului nostru fatia cu maretiulu Institutu nationalu.

Sabiu 8 Ianuaru.

(C.) In nrulu trecutu amu impartasitu si noi rescriptele regesci; unulu care proroga diet'a transilvana, altulu prin care se conchiama deputatii ardeleni la diet'a de incoronare in Pest'a si in fine spre completarea acestoru acte amu publicatu articulu II de lege din 1848, dupa care au sa se faca alegerile ce ne stau inaintea usiloru.

Ori câtu de respicatu vorbese rescriptulu publicatu in cea din urma siedintia dietala dela Clusiu, tienut'a dietei din Pest'a, carea au scapatu câte-va cuvinte cu ocaziunea verificãrilor, precum si unele voci diuaristice, au natur'a de a incurcã ideile multor'a despre venitoriulu tieriei. Vedemu, ca unele foi publice— si in momentele de fatia trebuie sa luãmu notiia de totu ce se scrie in privinti'a cestiuniloru atingãto're de sórtea acestei tieri— sa temu séu sa bucura de o factica recunóscere a uniunei prin intrarea deputatoru ardeleni in diet'a Pestei si inca in urm'a alegeriloru dupa legile din 1848.

Din acestea dara fórte firesce se nasce pentru noi Romãni ardeleni intrebarea, ca ce acum?

Respunsulu la acest'a intrebare pentru noi e de astadata usioru. Usioru pentru aceea, pentruca ni l'au datu inca conferintiele nationale din anulu espiratu, de pe tempulu dietei din Clusiu, in cari s'a satoritu principiulu activitãtiei.

Cându ne dâmu noi dara respunsulu conferintieloru nationale din Clusiu, este evidentu, ca cu tóte ca nu au fostu dorinti'a Romãniloru de a merge la Pest'a, inainte de total'a si definitiv'a deslegare a cestiunei tieriei nóstre, suntemu gat'a a mai dá si unu altu esemplu de loialitate câtra p. n. voce maiestatica, si unu altu esemplu de dorinti'a nóstre cea mare, de a vedé odata descurcate intrebãrile de dreptulu publicu ce suntu la ordinea dilei.

Cându ne dâmu noi in tipulu acest'a parerea in privinti'a celoru de urmatu acum, sa nu créda cine-va, ca asteptãmu, ca din diet'a din Pest'a sa emaneze tóta bunatatea pentru noi. Nu, pentruca bunatatea cea mai mare pentru natiunea nóstre: egal'a indreptãtiresi receperea intre natiunile regnicolare si bisericole recepte si in fine egal'a indreptãtirea a limbei nationale, acelea sa nu ne uitãmu, ca le avemu dejã. Sa nu ne uitãmu ca acelea suntu legi santiunate de Maiestatea Sea. Sa nu ne uitãmu ca acelea suntu garantate chiaru si prin rescriptulu câtra diet'a din Clusiu.

Representantii nostri nationali câti ii vomu avea acolo voru avea numai si numai, cá aceste clenodie scumpe, déca cum-va aru fi contestate séu atacate chiaru de cine-va sa le apere, asiã dupa

cum le au aperatu si sustinutu acei ce au luat'u parte la diet'a din Clusiu.

Nu scapãmu noi din vedere nici impregiurarea aceea, ca in Pest'a se póte intemplã, cá in fati'a unei maioritãti insemnate numai cu anevoiã séu nici de cum sa putemu eluptã cele ce dorim noi pentru natiunea nóstre. Insa fiindu acolo representati ni se da ocaziune a ni se audí in lumea civilisata pâsurile nóstre, ceeace, remanendu afara pe uliti, nu s'aru intemplã si lumea cea civilisata, scimtu de siguru, ca nu numera voturile dupa capete, ci dupa cum amu mai disu, dupa ponderositatea loru. Si cunoscendu noi acum spiritulu care domnesce in sferelumei civilisate, déca nu de alt'a dar de o invingere morala suntemu siguri.

De aceea dara, cu tóte ca nici legea cea dupa care au sa se faca alegerile nu e cu multu mai favoritoare pentru noi, totusi vomu avé a ne intr'uni tóte puterile spre a est cu câti deputatii numai vomu poté est.

Totulu la ce trebuie sa fimu acum cu cea mai mare atentiune e, cá bine sa ne tragemu sém'a cui incredemu aperarea nationalitãtiei nóstre. Credemu in sa, ca probele au fostu destule, cari sa lamurésca aurulu si asiã nici in privinti'a acest'a nu vomu avé multu de a ne cugetã.

Cu acestea cugetãmu a ne fi implinitu de astadata detori'a nóstre. Viedendu in sa ca se radica unele voci si discutéza, ca cine sa fia ales in diete, ne vedemu constrinsi a nu trece impregiurarea acest'a cu vederea si a reveni in unulu din nrii venitori si asupr'a ei.

Evenimente politice.

Sabiu 8 Ianuaru.

Abiã s'au imprasciatu in tóte pãrtile rescriptulu de inchiderea dietei din Clusiu si celu de conchiama la Pest'a si eaca ca ne vine a mâna si emisulu guvernialu in urm'a cârui jurisdictiunile suntu provocate a grabi câtu se póte cu efeptuirea alegeriloru pentru diet'a din Pest'a.

„Hon“ publica o declaratiune subscrisa de 24 de membri din stâng'a dietei din Pest'a, care arata, ca referata lui „P. N.“ despre siedinti'a dietala din 13 Ianuaru (din care amu estrasu si noi unele date; a se vedé de nou la rubric'a: Dela diet'a Ungariei R.) aru fi falsificata, pentruca Ghiczy aru fi vorbitu in urm'a lamurirei fácute din partea lui Bartal vicepres. de locutiinti'a Ungariei.— Verificãrile decurgu inca.

Dela diet'a Croatiei se spune, ca in cele mai de aprópe siedintie va sa vina o propunere, in urm'a cârei cetatea Fiume si impregiurulu ei sa se considere ca o parte intregitoare a regatului triunitu si ca diet'a pe cetatea acest'a cu cerculu tinatoriu de dens'a nici intru unu modu nu o póte lasã sa se intrupeze la Ungari'a.

Cererea dietei croate, cá sa fia si regimentulu Petrovaradinulu representatu acolo, dupa cum se vede din unu emisu alu cancelariei de curte croate, celu putnu pentru diet'a de fatia au remasu fára de rezultatulu acceptatu.

Metropolitulu serb. Masirevici au ajunsu in 16 Ianuaru in Agri'a si au fostu primitu cu entusiasmu mare.

Din politic'a din afara aflãmu dupa „Patrie“, ca o naia franceza au datu in secu lãnga Bagdadu in Matoros. Capitanulu acelei raportéza ca pe cându se aflã nai'a in lupta cu pericolulu, soldatii americani au impuscatu asuprai. (trebuie sa adaugãmu aci, ca trupele franceze din Mesicu vinu de multe ori in conflicte cu soldatii nordamericani R.) Iara dupa ce s'au asediatu nai'a pe nasipu soldatii americani o au predatu formalu. Generalulu mesicanu Mejia, cârui i s'au fácutu raportu despre acest'a au si tramisu o comisiune sa cerceteze lucrulu.—

Diuarie insemnate afirma ca lui Napoleonu III conflictele aceste i suntu binevenite, si dicu mai departe, ca elu nu aru dori nimic'a mai tare, decâtu unu pasu agressivu din partea regimului nordamericanu. Pentruca Napoleonu in adenculu animei sele inca nu s'a lasatu de planulu seu, adeva de „glorios'a problema a racii romane in Americ'a.“

Din acestea dara nu amu puté deduce, ca Napoleonu va grabi cu chiamarea trupelor franceze din Americ'a, respective din Messicu.

In Spania inca nu s'a asediatu revolutiunea. Depesiele oficióse din Madridu nu mai incéta de a spune, ca siefulu revolutiunei Primu aru fi fugindu cátra Portugalia, unde din depesiele cele mai nóue se vede ca totu nu au mai ajunsu. Diuariele de Vienn'a spunu ca elu se afla inca in muntii dela Toledo si ca prin marsiurile lui ostenesce trupele regale, care si de altmintrea sunt demoralisate si cari, candu vinu in apropierea revolutiunilor in locu sa i atace trecu la ei si facu cauza comuna cu densii.

Din Italia spune diuaristic'a, ca Lamarmora ministrulu primariu va pasi inaintea camerei, carea sa redeschide in 23 l. c. cu unu programu pacnicu. In acestu programu va fi si resignarea de a fi capital'a italiana in Rom'a si multiamirea cu Florentia. La acestea adauge Presse ca programulu acest'a fára o lovi-re de statu nu se va puté pune in lucrare.

Din Serbia ne spunu diuariele de o incercare din partea unoru neodichniti, de a discreditá pre regimu inaintea poporului. Mijlócele erau brosiurile. Fabricatorii acestora erau dupa cum dice N. Fr. Bl. cei cari insetau dupa ólele cele pline de carne a le domnirii. Ómenii acesti'a nu baga de séma, ca poporul au intielesu de multu, care este calcululu loru si asiá nu se rapesce de planurile loru cele ce aru fi spre darapanarea ordinei, ce abia prinde radacini.

Mai departe se vorbesce ca Serbia aru fi acordatu in Vienna 30,000 de pusci, si Muntele negru 7000 de cartusie (patrontasie) iara pentru Romani'a altu materialu de resboiu. De aci se face apoi deductiunea, ca in primaver'a venitóre aru fi de asteptatu o resculare generala a popóreloru slavo-románe in contra suzeranitatiei portiei. Acestea insa ni se pare ca suntu productele unoru fantasii vii si timide.

Din Romani'a este mai de insemnatu, ca de o septemána si mai bine póte, nu ne vine nici o fóia, afara de trei esemplare din „Natur'a“ cari ne sosira deodata.

Hztg. u. c. S. B. din 19 Ianuariu c. n. publica emisulu reg. gubernu prin care se ordina alegerile in M. Principatu alu Tranniei la diet'a regatului Ungariei. Eaca emisulu :

895 / 1866.

In numele Maiestatei Sele c. r. apostolice a Marelui Principe alu Transilvaniei, Contelui Secuiloru, preagratiósu nostru Domnu !

Inclitului magistratu cetatiénu si scaunulu in Sabiiu.

Maiestatea Sea c. r. apost., amesuratu preagratiósu rescriptu reg., din 25 Decembre 1865 Nr. 5580 carele spre orientare si publicare se aclude aici in mai multe esemplare tiparite, s'a induratu preagratiósu a ordoná, ca jurisdictiunile Marelui Principatu Trannia dimpreuna cu districtulu Naseudului, prevediute legalmintre cu dreptulu tramiterii de deputati, sa se invite a se

FOISIÓR'A.

Principiele agriculturii rationale.

(Capetu.)

Din cele aratate se póte vedea ca prin ori ce plante de cultura, semene-sa ele in ori si ce ordine si ori si dupace sistema—sa seracesce pamentulu, si ca numai o simpla lege naturala retine fructivitatea câmpuriloru.

Aceast'a este legea desdamaiei :

Cá sa remána câmpurile fructivere trebuie sa le dámu inapoi tóte acele elemente nutritóre pentru plante, ce li le lámu in secerisiuri.

In acésta lege zace fundamentulu agriculturii rationale si tóta intie-lepciunea ce o póte dá sciintiele naturei agricultorului practicu. O lege, a cárei violare se faceprinsciintia séu nesciintia, se resbunainfricosiatu. Câte natiuni si câte staturi n'a ajunsu la sapa de lemn si nu s'a ruinatu prin calcarea acestei legi.

Marimea venituriloru dupa unu câmpu depinde dela sum'a conditiuniloru de fructivitate aflate in tr'ensulu, durarea venituriloru atârna dela sustinerea acelei suma. Agricultorulu cu minte trebuie sa aiba inaintea ochiloru numai ca sa i-a dupre holdele sele venituri mari, ci sa le si retina deapurarea fructivere. —

De sute de ani e cunoscutu, ca unu câmpu, ce si-a perdatu fructivitatea prin cultura unui síru de vegetale, capeta prin gunoiu facultatea de a reproduce din nou altu síru totu de acelesi vegetale. Ce e dara gunoiulu, si in ce sta productivitatea lui? Gunoiulu se trage din câmpurile agricultorului insusi, si constá din paie, ramasitie de plante, din escrementele ómeniloru si vitelor. Escrementele vinu din nutrementu. Omulu consuma in pânea, ce o mananca in fia-care dí, pártile séu elemente constitutive ale grántieloru de bucate, din a cároru fáma si face pânea, in carne consuma elementele cárnii; carnea se nasce iarasi din plante si pártile ei constitutive neorganice suntu identice cu acelea ale semintiei leguminoselor, adeca ale fasoliei, mazárei, lintei. Va sa dica omulu consuma in pâne si carne elemente séu conditiunile fructivitáti câmpuriloru tieranului, ce li le i-a acé-st'a in forma de fructe si nutrementu de vite. Insa din cantitatea cea

presentá prin deputatii loru ce suntu de a se alege pe basea art. II de lege trannu din 1848 la diet'a ungréscá conchiamata pe 10 Decembre 1865 la Pest'a.

Dreptu aceea Inclitulu magistratu este provocatu, tramitien-du-i-se intr'un'a mai multe esemplare din memoratulu articulu, precum si instructiunea pentru alegerea deputatiloru dietali emisa de acestu guvern reg. sub datulu de astadi in puterea plenipoten-tiárei cuprinse in § 10 alu numitulu articulu, si in fine din respectivele blanchete tabelarice de conscriptiune mentiunata acolo, — a esecutá cátu mai in graba alegerea deputatiloru pe basea art. de lege respectivu numai in intielesulu instructiunei emise de aicea in puterea aceluia (articulu), a esoperá cátu mai in graba re-presentarea jurisdictiunei la diet'a ungréscá deschisa si a implini corespunditoriu si acuratu agendele normate in instructiune.

Din consiliulu gubernului reg. de tíera a Tranniei.
Clusiu 10 Ianuariu 1866.

Crenneville m. p.
Schreiber m. p.

Revista diuaristica.

Si diuariele „liberale“ ungrésci si vre-o câte-va cuvinte ce au cádiutu decurendu in diet'a din Pest'a desametiescu diuaristic'a de dincolo de Lait'a.

In privintia acésta scótemu din „Presse“ urmatórele :

Puscatur'a cea d'antáiu de alarma au resunatu déjà, carea amenintia de balarea (slabirea) intielegerei celei miscátore (rührend) si amicabile cu Ungurii a organeloru partinitóre Unguriloru. Si ce n'aru puté sa créda cine-ya— tocma Wiener Abendpost au fostu ceea ce au luat spad'a a mâna, imputandu-le Unguriloru, ca c o n c e d e r e a legiloru din 1848 nu au potutu impededá tendintiele de secessiunare (rumpere) ale Ungariei. „Hon“ radica manusi'a.

Inca nu s'au scrisu— dice Hon— pentrece au trebuitu sa urmeze dupa 1848—1849. Chiaru si in 1861 s'au auditu vaieratori numai asupr'a suferintieloru mai dincóce; preste 1848 si 1849 ne amu datu tóta silintia a trage velulu uitárei. Asiá dara nu e consultu pentru Wiener Ztg. a aruncá asiá cu usiurintia o asemenea afirmatiune, pentruca natiunea e in privintia acésta fórté intaritaciósca si la desbaterea cea mai de aprópe a adresei s'aru puté vedé unu vorbitoriu nevoitu a ilustrá evenimentele dela 1848 si 1849 si a documentá, ce au silitu pre regimu cá sa schiopeteze dintr'unu sistemu in altulu. Astadi in fine e deslegarea cestiunei pe cararea ei cea adeverata, pentruca avemu de a face cu promissiunea, ca deslegarea cestiunei e lasata deadreptulu liberei intie-legeri intre popóre.

Concederea constitutiunei din 1848 nu au impededatu ide'a secessiunei, insa ide'a acésta nu au esitu din bucuri'a pentru sanctiunea acestoru legi, ci din frica, ca susu au tintitu nu numai la luarea inapoi a acestoru legi, ci si la nimicirea celor dela 1847. Hon da apoi unu prospectu despre intemplárele acelei periode, pentru cá sa arate ca natiunea au fostu plina de lealitate si incredere si cum evenimentele o au impinsu treptatu pâna la des-peratione.“

Presse din care amu scósu cele de pâna aci, in fati'a unoru

mare acestoru elemente, ce le consuma omulu in nutrementu in decursulu vietii, remáne numai o fórté mica fractiune in corpulu seu. Greutatea corpului la unu omu in versta séu nu mai cresce de locu din di in di séu prea putnu, de unde urméza ca partea cea mai mare a nutrementulu iara ese din corpulu seu. De aici de sine se póte vedea, ca escrementele óm-nesci cuprindu in sine tóte elementele de nutremanu ale cerealiloru. Anali-s'a chemica ne arata ca escrementele unui rimatoriu ingrasiatu cu cartofi cuprindu elementele cartofiloru, ale unui calu s'au vite cornute, acele ale ovásului, fánului, trifoiului, din care sa nutrescu. Gunoiulu e unu conglomeratu, ce cuprinde tóte aceste escremente. Prin gunoiu dámu agriloru inapoi elementele s'au conditiunile de fructivitate, ce li le-amu luat in secerisiuri. Prin urmare efectulu si insemnataea lui in agricultura e chiará cá sórele.

A ingrijii pentru desdamaia agriloru s'au pentru inapoierea elementelor, ce li le-amu luat in secerisiuri, e a ingrijii pentru pânea de tóte dílele.

Cu fia-care fructu, cu fia-care plánta seau parte de plánta, ce sa i-a dupre câmpu, perde acésta o parte a conditiuniloru fructivitáti sele, perde facultatea de a reproduce acelu fructu, aceea plánta, aceea parte de plánta. O mia de grántie au lipsa de acidu fosforicu de o mia de ori mai multu cá unu grántiu, si la o mia de paie le trebuescu siliciu de o mia de ori mai multu cá la unu paiu, déca lipsesce in pamentu a mi'a parte de acidu fosforicu seau siliciu, alu mília grántiu, alu mília paiu nu se face.

Tieranulu vindé la tirgu in cetate in totu anulu parte mai mare seau mai mica din fructele sele si cu ele dimpreuna o parte totu de mare din conditiunile fructivitáti câmpuriloru sele. Acestea numai asiá pe agrii sei, ele remána la cetate si din cetate se scurgu in riuri si din riuri in mare. Elu aru trebú sa ingrijésca cá acele elemente, ce le-a vendutu in fructe sa si le procure din alta parte in forma de gunoiu, pentru ca altu-feliu holdele sale si voru perde fructivitatea din ce in ce, si mai in urma voru incétá cu totulu de ai mai dá secerisiuri; multiamitóre. In modulu acésta sa saracescu popórele si tierile. In acele tieri unde se pórtá o cultura intensiva si sa esportédia in totu anulu cantitati enorme de bucate fára a se ingrijii pentru importarea conditiuniloru de fructivitate ce se vendu in cereale, e cu neputintia sa remána câmpurile fructivere. Period'a saracii vine de-si póte dupa sute de ani— insa totu vine. Câte câmpurii nu zacu astadi pustii si parásite, in care odinóra se fácea gráu dupa gráu deci si

periculi, de cari se vede a se teme, cu deosebire in sa de federalismu, — pare a fi aplecata câtra dualismu. Ea in articolulu seu de fondu din 14 Ianuariu e. n. vrea sa capaciteze lumea ca centralismulu nu trebuie intielesu ad litteram, cu alte cuvinte, deca nu se pôte sa fia unu punctu centralu singuru potu sa fia si doue in sa nu mai multe.

De si cu totulu sub alta rubrica, totusi se vede „Presse“ condusa de idea ei primitiva le readuce Magiariloru aminte ce sfaturi le dá Veszelényi pâna la 1844, care le spunea ca ei numai alipindu-se de nemti potu sa aiba venitoriu. —

Magyar Világ provóca pe transilvani sa aléga deputati de acei'a cari suntu amicii unei complanári usióre, nu de cei ai complanárii pentru ori si ce pretiu, ci de acei ce voru o complanare, carea da Ungariei ce e alu Ungariei si imperiului ce e alu imperiului. — Totu acea fóia e de credintia ca Imperatul au recunoscutu Uniunea nunumai in principiu ei si faptice, ordinandu conchiamarea deputatiloru transilvani la diet'a ungarésca.

In fine dice ca acum numai deciderea definitiva se mai astépta, carea aterna dela dieta.

Dela diet'a Ungariei.

Spre intregirea si indreptarea celoru publicate de noi in nr. lu trecutulu dupa „P. N.“ dámu locu urmatóreloru, totu in cestiunea de atunci, acum in sa dupa „Debatte“.

Verificatiunea cestiunata erá a alegerei lui Papu Simeonu din Maramuresiu. Lânga petitiunea de nulificare erau mai multe acte care constatéza, ca alegerea lui Sim. Papu s'a făcutu pre lânga amenintiári partidei lui Mihali si prin corumperi cu beuturi spirituóse etc. Constatárele aceste suntu făcute la ordinaciunea comitelui supremu, protocolarminte prin judecatori'a cercuala. O parte din aceste protocéle se si cetisse (in dieta) candu deputatulu Patay se radica si face propunerea ca, deórece din aceste acluse se vede, ca comitele supremu din Maramuresiu s'a mestecat in alegeri si prin urmare au trecutulu marginea competintiei sele, acelea sa se dechiare de nelegale si cetirea lor sa se curme.

Propunerea au produsu o desbatere sgomotosa, carea dupa afirmárele corespondentului „Debatei“ au duratu pana catra 2 ore dupa amedi.

Stang'a Casei, dice corespondintele, radimata pre legile din 1848 protestá energicu contr'a influintiárii alegieriloru din partea comitelui supremu. „Si de si nuse tine casulu acesta de obiectulu ce erá in desbatere, la ce au si reflectatu unu siru de deputati, stang'a totusi s'a apucatu de elu cu unu feliu de predilectiune: cu deosebire deputatii Böszörményi si Madarasz, cari depingeau lucrulu cu colorile cele mai batátore la ochi; pecându Clauzal, Zsedényi, Örményi, Andrassy s. a. se sileau a aduce desbaterea iarasi in cursulu ei celu d'antáiu. Incerarea lor in sa fú zadarnica, strigárele si sgomotulu se petreceau pe intrecute si presiedintele suná numai in zadar cu clopotielulu. Propunerile se urmau un'a pre alt'a, unu caosus insuflatoriu de desperatiune domnea in casa asiá incátu numai putea sci omulu care va fi rezultatulu desbaterei.

In fine Klauzálu i-a o initiativa energica; face propunerea deadreptulu, de óre-ce opusetiunea vrea o manifestatiune, presie-

sute de ani! Numai acolo s'a sustinutu fructivitatea câmpuriloru sute de ani neslabita, unde cetátienui si luca agrii cu mânilor lu si ale servitoriloru lor si populatiunea se afla de sa asiá incátu nu sa pôte esportá nimic'a din fructele si carnea produsa pe câmpurile lor, ci ajungu numai spre industularea locuitoriloru. Sum'a conditiuniloru de fructivitate remane neschimbata pentruca in fia-care anu se intorcu fâra perdere tóte elementele productelor consumate totu pe aceleasi pamenturi din care s'au luat.

Candu aru ingriji agricultorulu cá elementele fructelor, ce le-a vendutu la târgu sa le cumpere cu o parte mica a baniloru ce i-a luat in forma de gunoiu, cheltueal'a lui aru fi mica si usioru de purtatu, secerisiurile in sa ear cresce din anu in anu progresivu, pentruca nu numai ca s'aru pastrá sum'a conditiuniloru de fructivitate a holdelor sele, dara aru si cresce trespátu, capitalulu i s'aru mari si iar aduce interese indiecite. —

De ac' sa aduna in staturile civilisate agricultore din tóte pârtile cu sume mari de bani elementele necesarii pentru prosperarea plântelor de cultura. Britani'a-mare cutrierat tóte tierile dupa fosfate, a adunatu osamintele soldatiloru casuti din câmpurile dela Vaterloo, Lipsi'a, Crimea, din catacombele Siciliei, unde se aflau gramáditela sute de generatiuni*). Nâile franziudiesci si englezesci crucisiédia tóte mârile in trei pârti ale lumii dupa guano. In totu anulu sa aducu in Europ'a aprópe la 5 milióne de mâji, din care remâne partea cea mai mare pe câmpurile Engliterei. Ce este acelu guano si in ce sta activitatea lui? Guano constá din residulu escrementelor pasariloru pescivore, si dupa compositiunea lui chemica e identicu cu escrementele omenesci, efectulu seu dara e invederatu. O holda gunoita cu mâji de guano ce s'au adusu dela 1844 incóce in Europ'a suntu numai o picatura in mare pelânga acelu guano ce s'a luat dupa câmpurile europene si s'a scursu din cetátiile cele mari prin cloce in mare. Deca acelu guano s'aru fi intorsu din cetátiile iar pe agri, Europ'a n'aru fi silita sa trimitia nâi spre alu aduce din Chili, Peru, Afric'a si sa platésca pentru 45 milióne punti 3 mil. fl. Cele mai multe câmpuri europene n'aru fi devenitu in stadiulu saráciei.

Numai in imperiulu celu mare — in Chin'a nu sa scia nimic'a de sa aci'a agriloru. De 3000 de ani fructivitatea câmpuriloru chinezesci in locu

*) Ósele se macina in fabrici făcute anume pentru acést'a sa prefacu in t'ro forma usióra de asimilatulu si sa punu pe holde, din óse primescu grâ-untiele acidulu fosforicu, ce e neaparatu de lipsa pentru formaúnea lor.

dintele sa dechiare in numele inaltei case, ca nici unu oficialu sa nu influentieze in nice unu modu alegerile, afara deca cum-va se intempla casuri de crime. Dechiararea acést'a sa se tréca la protocélu. Propunerea lui Klauzal au liniscitu in câtu-va spiritele; dara s'au neliniscitu iar candu au dechiaratu Bartal, ca locutiinti'a ocupa locul ministeriului de interne si cá atare au evitatu conformu legei ori-ce influentia asupr'a alegieriloru. Acést'a au datu ansa la observárele lui Ghiczy, ca legea amintita nu se pôte aplicá la locutiinti'a si asiá de nou vine cestiunea acést'a in prosceniu, si causeza adausulu la propunerea lui Klauzal, ca ori ce feliu de oficiu sa nu aiba nici unu feliu de influentia asupr'a alegieriloru. Dupa acést'a se pasiesce la votarea acestei propuneri.

Si pre privitorulu nepreocupatu in sa au trebuitu sa-lu indigneze desbaterea, a cáru obiectu au fostu ca trasu de peru. Cine vrea sa fia dreptu si cunosce decursulu alegieriloru, acél'a trebuie sa marturisésca ca regimulu câtu au fostu cu putintia s'au tînutu departe de ele si au incunguratu ori ce influentia. Dupa parerea nóstra cas'a aru trebui inainte de tóte sa recunosca acést'a împregiurare si sa nu uite, ca deca este diet'a astadi, acést'a este de a se adscrie acelor barbati, cari stau adi in fruntea afaceriloru.“

Varietáti.

(Spargere de bolta.) In nóptea spre 6 Ianuariu s'au spartu bolt'a schimbatorului de bani, Capdebo, carea se afla in piat'a cea mare a Sabiului. Fiindca averea cea mai insemnata erá incuiata in cass'a wertheimeriana, carea dupa urmele ce s'au aflatu, nu s'a pututu deschide nici stricá nici decum, asiá furulu seu furii s'au indestulatu cu 200 f. in sieseri. Furii in sa nu s'au aflatu.

— Români Timisoreni voru arangia in carnevalulu acest'a unu concertu urmatu de balu, unde voru colucrá mai multi p. t. domni si dómne in productioni singuraticé; — iar faimosulu coru alu plugariloru din Chisetu, va esecutá prin conducearea bravului lor parochu T. Siepetianu, mai multe piese nationale in quartetu de note. — Sperámu ca bravii nostrii plugari voru secerá placere generale atátu prin esteriorulu lor placutu, câtu si prin versat'a-le cântare. — Ni tinemu dara de strinsa detorinlia a atrage atentiunea onoratului nostru publicu, asupr'a acestei intreprinderi filantropice, si alu rogá pentru benign'a-i participare.

Din venitululu curatu se voru ajutorá si juristii si studentii. — Diu'a detiermurita se va publicá mai târdia. Comitétulu arangiatoriu.

— Societatea Anonima, pentru intreprinderea monopolului tutunului. In siedinti'a adunárii actionariloru, la societatea pentru monopolulu tutunului, ce s'a tinutu in casele dlui N. Baleanu, la 23 ale lunei Decembre anulu incetatu, capitalulu de 10,000,000 fiindu subscrisu, societatea s'a constituita si si-a formatu atátu statutele societáti câtu si comitetulu definitivu alu ei.

Acestu comitetu s'a formatu precum urméza: DD. Nicolae Báleanu presiedinte, Maiorulu Misi'a Anastasieviciu, casieriu G. Ad. Germani, vice-presied. B. Boerescu, vice presied. N. Manolescu, G. Coemzopulo, G. An. Germani, C. Blaremburg, I. N. Alessan-

de a scadea cresce mereu; pe o mila patrata locuescu acolo cu multu mai multi ómeni cá in Englitere'seu iu Oland'a. Tieranulu chinezescu si japonesu nu e silitu cá alu nostru sa schimbe rendulu culturei si sa lase hold'a sa se odíchnésca, elu sémena neintreruptu acea ce vrea si i sa pare mai folositoriu, holdele lui dau secerisiuri cu spice ce cuprindu peste 120 de grauntie (Eckeberg, Bericht'an die Academie der Wissenschaften in Stockholm.) Agricultur'a chinezasca e basata pe legea desdaunárii perfecte a câmpuriloru.

E cu neputintia a dá o idea despre ingrijirea si silinti'a ce si-o da agricultorulu chinezu spre a aduná oseementele omenesci, tieranulu ce duce dimineti'a bucate in cetate, aduce sér'a doue trei butóie pline cu acestu gunoiu. In setátille cele mari sa prefacu escrementele omenesti in poudrette si sa transportéza pâna in cele mai depártate unghiuri ale tierii. Fia ce substantia de plânté seu animale sa intrebuintiéza cá gunoiu — chiaru si bábile si párfulu sa aduna delamiliónele de ómeni, ce se radu si tundu si sa punu pe holde.

Starea si viitorulu unei natiuni, ce nu pazesce seu nu cunosce legea si principiile, pe cari e basata agricultur'a rationala — e usioru de judecatu. Ce invatia Chemi'a daspre aeru, apa, despre procesulu nutririi vegetaleloru, despre gunoiu si pârtile lui constitutive, despre calitatea chemica si fisicala a agriloru, e usioru de priceputu asiá incátu unu invatiatoriu eruditu e in stare a face pe copii tieraniloru cunoscuti cu ele. In Bavari'a se aduna prin ordinulu regelui din candu in candu invatiatorii seminariloru si scóleloru populare in lunile de ferii si se instruíeaza in aceste obiecte. Oare la noi nu s'aru puté aflá unu modu prin care sa-si câstige si invatiatorii nostri aceste sciintie? Deca s'aru láfi aceste sciintie elementare in poporul nostru, care si de altmíntrelea are o predilectiune mare cátra agricultur'a, prin profesori, invatiatorii si preoti, atunci s'aru face totu ce se pôte face pentru imbunatatirea stárei nóstre materiale si spirituale. Candu aru invatia copii in scóla sa cunosca macaru numai dupa nume conditiunile fructivitatii agriloru, candu le-aru spune invatiatorulu, ca ingrijirea pentru ele, e ingrijirea pentru pânea de tóte dílele, si ca risipirea lor e o peacature in contra sea in contra saracului si in contra societáti — atunci ei cá barbati aru ingriji si s'aru construí grámedii de gunoiu, cum n'aru fi in stare sa-i silésca nici o politica de pe lume, nu si-aru aruncá numai asiá gunoiulu intr'o gaura, curtea lor n'aru fi candu plóua o mocirla si unu locu negru, de care nu indrasnesc; sa te apropii, pârtile cele mai bune ale gunoiului nu s'aru scurge prin pâraele de plóie pe uliti de ti se face grétia si molestédia aerulu. Georgiu Ghimbasiu.

drescu, Stefanu Boscu, D. H. Vasiliu, Aronu Asier, Stefanu Ioanidi, Adolf Veinberg. Se anuncia inca ca in virtutea Art. 6 din statute, comitetulu emite inca 5,000,000 séu actiuni 5,000 spre a se subscrie. Acésta subscriere va tine pâna la 14 Februariu viitoriu; si subscriitorii de aceste actiuni nône, voru trebui d'o-data cu subscrierea sa-si verse 25 la suta din valórea actiuniloru subscribe, acésta suma se va puté versá séu in numeraru séu in Bonuri de tesauru. Totu-deodata conformu art. 12 din Statute, se face cunoscutu ca actionarii cari au plátitu dejá cele 5% din actiunile subscribe de d-loru, sa vina pâna la 25 Ianuariu viitoriu sa verse in Numerariu la Casieri'a sociale celelalte 20 la %; cáci la din contra voru perde cele 5 la suta.

Dnii corespundinti din judetie voru tramite la Casieri'a societáti intregii 25 % din valórea actiuniloru subscribe impreuna cu numele actionariloru, si in schimbu, d-loru voru primí titluri provisorie de actiuni, conformu art. 13 din statutu.

Casierulu generale, la care are sa se faca tóte aceste versári, dupa otárire, actionariloru este acum d. Majoru Misi'a Anastasievici, strad'a Dómnei, aláturi cu casele numite Vilar'a.

Subscriberile si versárele se potu face séu prin d-nii corespundinti din judetie séu deadreptulu prin posta cátre d. casieru séu d. presiedinte. Presiedinte Nicolae Báleanu.

„Trompet'a Carpatiloru“, carea publica acestu anunciu aci reprodustu dedica acestei intreprinderi nationale unu articulu fórtu frumosu; carele incheie cu urmatórele: „Nu ne indoimu dara ca fia-care románu simtindu atátu avantajiele generali cátu si cele individuali cari ese din asemeni asociatiuni, va contribui la reesirea si prosperitatea acestei societáti, care este menita a deveni punctulu de plecare a mai multoru altoru asemeni societáti.

Ast-feliu numai avutia publica va puté cresce, ast-feliu numai, unindu-ne avutiile individuali, vomu puté formá o putere colectiva destulu de forte spre a tine peptu capitaluriloru stráine si mai alesu splotatoriloru stráini; ast-feliu, in fine, vomu puté radica si noi comericiulu nostru la inaltimea unde trebue s'ajunga.

— **Atentiune galanta a fulgerului.** Unu invetiatu Francesu, D. Boudin, face cercetári asupr'a fulgerului de mai multi ani.

Inca din anii trecuti elu notase atentiunea galanta a fulgerului care isbesce secsulu puternicu si brutalu, si crutia intr'o proportiune insemnata persónele din secsulu slabu si delicatu.

Acelasi factu resulta si din cercetárele fácute in anulu 1864. In Franci'a numerile persóneloru care au muritu isbite de fulgeru au fostu 87 dintre care 61 de secsulu masculinu si 26 de secsulu femininu nu se sue de cátu la 22 de casuri pentru 100.

D. Boudin adauga ca in tóte casurile ce a observatu si in care fulgerulu a caditu asupr'a unei grupe de individe din amendóue sexele, barbati an fostu isbiti si morti in mai mare numeru, femeele fiindu in mare parte crutate,

Care va fi caus'a acestui fenomenu?

Sciintia inregistra factulu dar explicatiunea lui nu o póte dá inca.

— Mai multe tieri au adoptatu mesurile si greutátile francese, basate pe substemulu metricu. Romani'a le adopta si ea. D. Beloescu face in acestu minutu in Bráil'a lecture publice pentru esplicá acestu sistemu. Trei tieri numai ale Europei Elveti'a: Belgi'a si Itali'a au primitu sistemulu monetaru francesu. N'avemu trebuintia a dice cátu de multu acésta uniformitate este comoda comericiului, sciintiei, caletoriloru. Sa scie ca unitatea monetara a sistemului metricu este o bucata de argintu cu greutatea de 5 grame si care se numesce Franc. Amu putea si noi Románi luá acésta unitate monetara avendu aceasi greutate si pe care amu puté numi, dupa cum propune D. Heliade Romanatu. D. Heliade explica numirea judetiului Romanati prin paesinti'a numeróseloru monede ce se gasesce in acestu judetiu, monede numite romanati.

Franculu, moneda, pretiuesce cáte o bucata de argintu cantárindu 5 grame, plus o fractiune fórtu mica, reprezentandu cheltuelele ce le cere monetisarea. Tóte celelalte pietie de argintu suntu fractiuni s'au multiple a acestei unitáti.

Acésta unitate serva asemenea dreptu basa moneteloru de auru.

Mai multe dificultáti, (ale caror'a explicare n'aru interesá intru nimic pe cetitorii nostri), ivite in privinti'a moneteloru intre cele trei Statuti ce au adoptatu sistemulu metricu au provocatu o conferintia monetara in Paris.

Franci'a este reprezentata in acésta conferintia de D. Esquiron de Parieu, vice-presidentu alu consiliului de Statu, membru alu Institutului si de D. Pelouze, membru alu Institutului.

Elveti'a e reprezentata de D. Kern, ministrulu seu la Paris.

Belgi'a de D. Fortemps senatoru si Itali'a de D. de Pratolongo.

„Natur'a“

4—3 Postu de Professoru devenitu vacantu.

Amesuratu in. emisu alu Guvernelu regiu transilvanu ddto 22 Decembre 1865 Nr. $\frac{33,001}{1,512}$ se escrie prin acést'a concursu pentru catedr'a de matematica si fisica devenita vacanta, dela Gim-

Redactoru respundiatoru Nicolau Cristea.

nasiulu c. r. de statu din Sabiiu (limb'a instructiunei cea nemtiésca) cu carea e impreunatu unu salariu anualu de 945 f. v. a. prelंगा dreptulu de avansamentu la unu gradu mai inaltu de salariu si prelंगा pretensiunea de unu adausu diecenalu de 105 f. v. a. dupa fiacare diece ani de servitiu seversiti spre deplina multiamire.

Competitorii au de a-si indrumá petitiunea loru indreptata cátra in. Guvernu regiu instruita cu atestatu de botezu, testimoniile de studii si cu testimoniulu prescriu despre castigat'a facultate de propunere, cu atestatu despre aplicatiunea sea de pâna aci si despre cunoscinti'a limbiloru tierei (ungurésca si romanésca) — in restempu de 6 septémâni, prin Antisti'a loru la Directiunea Gimnasiului c. r. de Statu din Sabiiu.

Sabiiu 10 Ianuariu 1866.

Nr. 1—3 Escriere de Concursu

Pentru unu postu de economu séu deregatoriu la Dominiulu Archi-episcopescu din Blasiu. —

Emolumintele impreunate la acestu postu suntu: a) bani gat'a 200 fl. v. a. b) Gráu 100 metrete. c) Secara 50 metr. d) Cucuruza 100 metr. e) Ovesu 50 metr. f) Sare 100 ponti g) Vinu 50 ferii netrasu séu trasu de pe drojdii 40 ferii. h) 2 rimatori slabi si pentru ingrasierea loru 20 metrete Cucuruza. i) Lemne de focu 6 orgii. k) Jurestentiune pentru 2 Cai si 2 Vaci pre lंगा quartiru liberu in Cergáulu-mare unde se afla curia dominale. —

Doritorii de a ocupá acestu postu au de a-si tramite concursurile sele pâna in 15/3 Februariu 1866 in curtea metropolitana din Blasiu.

Eara lंगा concursu au sa mai alature concurrentii a) atestatu séu carte de botezu si b) atestatu despre portarea morale si politica si c) atestatu ca au mai servitu cá economi séu dregatori, séu ca se pricepu in ducerea economiei. —

Blasiu 1-a Ianuariu 1866 st. n.

Provisoratulu metropolitanu.

Nr. 5—2 EDICTU.

Iosifu Michu din Comun'a Rosi'a sasésca in scaunulu Sabiiului in Transilvani'a, carele de trei ani, au parasitu pre soci'a s'a Ann'a Hoagie, totu din Rosi'a sasésca, si a pribegitu in lume, se indatoréza prin acést'a, ca in terminu de unu anu, cu atát'a mai vertosu sa se infatisieze inaintea subscrisului foru matrimoniale, cu cátu la din contra, procesulu matrimoniale asupr'a-i pornitu, se va otári si fara de elu, in intielesulu prescrieloru SS. Canóne bisericesci. Sabiiu 6 Ianuariu 1866.

Forulu matrimoniale gr. res. alu Tractului protopopescu alu Sabiiului II.

Ioann Pannovicu, Protopopu.

Nr. 3—2 Escriere de Concursu.

La statiunea invetiatorésca din Sidiór'a, facendu-se postulu invetiatorésca vacantu se escrie Concursu, pe lंगा salariulu si emolumintele urmatóre: 105 fl. v. a. salariu anualu, unu centenariu lardu (clisa) unu centenariu sare, 15 metiu gráu, 24 metiu cucuruza, 12 orgie lemne, 2 jugere de pamentu, si cortelu liberu cu grádina de $\frac{1}{2}$ jugere.

Competentii voru avé recursele sele bine instruate cu testimoni despre absolvirea preparandiei románe din Aradu, cu Atestatu ca e de relegea greco-orientale, despre purtarea morala si politica precum si servitiulu de pán'acum; adresate Venerabilulu Consistoriu diecesanu din Caransebesiu, si indreptate pâna la ultim'a lui Faurariu an. 1866 la subscrisulu, cáci la cele mai târdiu tramise nu se va reflectá.

Lugosiu in 23 Decemvre 1865.

Ioann Marcu Prot.

si Inspeat. Distr.

Nr. 2—1. Escriere de Concursu.

Devenindu vacanta statiunea invetiatorésca din suburbiulu Lugosiului, cu care este impreunate urmatórele emolumente anuale: 262 fl. 50 xr. v. a. 20 metiu ge gráu, 6 orgii de lemne, din cari se prevede si scól'a cu incalditulu, 84 fl. v. a. bani pentru cortelu.

Competentii suntu avisati recursele loru bine instruate, cu documinte despre absolvirea preparandiei románe din Aradu, purtare morala si politica, Atestatu ca suntu nascuti Románi de ritulu greco-orientalu, precum si servitiulu de pán'acum, adresate Venerabilulu Consistoriu diecesanu din Caransebesiu; a le tramite pâna la finea lui Faurariu an. 1866 la subscrisulu, cáci la cele mai târdiu tramise nu se va reflectá.

Lugosiu in 1/13 Decemvre 1865.

Ioann Marcu Proto.

si Inspeat. Distr.

Editur'a si tipariulu tipografiei archidiecesane.